

Bestuursafpraak Friese taal en cultuur 2001

5 juni 2001/BW 2001/U73446

De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Justitie, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en

Volksgezondheid, Welzijn en Sport, hierna gezamenlijk te noemen het Rijk, ieder voorzover het zijn of haar verantwoordelijkheid betreft, enerzijds, en de provincie Fryslân, ten deze vertegenwoordigd door de commissaris van de Koningin, de heer E.H.T.M. Nijpels, hierna te noemen de provincie, anderzijds;

– overwegende dat het wenselijk is de Friese taal en cultuur in stand te houden en te bevorderen, alsmede ter zake een ruimhartig beleid te voeren;

– overwegende dat, ten opzichte van de Nederlandse taal en cultuur, de Friese taal en cultuur een evenredige kans op ontplooiing dient te krijgen;

– overwegende dat het wenselijk is dat burgers, overheden, organen en instanties in Fryslân zich vrij kunnen uiten in de Friese dan wel de Nederlandse taal;

– overwegende dat het behoud en de verdere ontwikkeling van een levend erfdeel van taal en cultuur niet mogelijk is zonder daarvoor – in samenhang met andere beleidsterreinen – toepasselijke en noodzakelijke voorwaarden te scheppen en te handhaven;

– overwegende dat het Rijk en de provincie Fryslân om die reden de gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het waarborgen van de Friese taal en cultuur;

– overwegende dat het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (in de tekst verder genoemd: het Europees Handvest) van toepassing is op de Friese taal en cultuur;

– overwegende dat Nederland als lidstaat van de Raad van Europa door de ratificatie van het Europees Handvest het Fries als minderheidstaal heeft erkend;

– overwegende dat de Nederlandse regering door het onderschrijven van 48 bepalingen uit deel III van het Europees Handvest de verantwoorde-

lijkheid op zich heeft genomen de Friese taal en cultuur te beschermen en te bevorderen, en daarbij uitvoering te geven aan de onder het Europees Handvest aangegeven verplichtingen;

– overwegende dat het Europees Handvest op 1 maart 1998 in werking is getreden;

– overwegende dat het in het licht van de nationale en internationale ontwikkelingen met betrekking tot de Friese taal en cultuur wenselijk is de Bestuursafpraak Friese taal en cultuur, zoals die op 4 juli 1989 is ondertekend en op 8 november 1993 in geactualiseerde vorm is ondertekend, wederom te actualiseren; hetgeen in dezen inhoudt dat de bestuursafpraak d.d. 4 juli 1989 c.q. 8 november 1993 door het aangaan van deze nieuwe bestuursafpraak, komen te vervallen;

Hebben besloten de volgende bestuursafpraak vast te stellen:

Hoofdstuk 1: Algemeen (artikel 7 van het Europees Handvest)

Wanneer er landelijk, provinciaal of regionaal een kwalitatief goed taalbeleid wordt nagestreefd is het van belang bij beleidsvoornemens voortdurend aandacht te hebben voor de consequenties van de beleidsvoornemens voor het gebruik van de Nederlandse of Friese taal. Hiermee wordt de naleving van de door Nederland onderschreven bepalingen in het Europees Handvest vereenvoudigd. Dit dient ook in formele zin vast te worden gelegd.

1.1. Rijk en provincie zien erop toe dat in alle beleidsnota's die betrekking hebben op terreinen die tot het werkingsveld van deze bestuursafpraak gerekend kunnen worden, met inachtneming van de door Nederland onderschreven bepalingen in het Europees Handvest, aandacht geschonken wordt aan de consequenties van de beleidsvoornemens voor de Friese taal.

Inspanning: Rijk/provincie.

1.2. Het Rijk respecteert de bestuurlijke eenheid van de provincie Fryslân als uitgangspunt voor zijn beleid.

Inspanning: Rijk.

1.3. Ten einde de Nederlandse regering te adviseren over alle zaken de Friese taal betreffende, beschikt het Rijk over een adviesorgaan dat de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties rapporteert over de behoeften en de wensen ten aanzien van de Friese taal en cultuur. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak bestaat dit adviesorgaan, het Consultatief orgaan ten behoeve van de Friese taal, uit drie leden en een ambtelijk secretaris.

Inspanning: Rijk.

1.4. Provinciale staten van Fryslân beschikken over een adviesorgaan voor het beleid ten aanzien van de Friese taal, dat als taak heeft het provinciaal bestuur te adviseren over algemene beleidsontwikkelingen en maatschappelijke ontwikkelingen in relatie tot het taalbeleid van de provincie. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak bestaat dit adviesorgaan, het Berie foar it Frysk, uit een voorzitter, tien leden en een ambtelijke staf.

Inspanning: provincie.

Hoofdstuk 2: Onderwijs (artikel 8 van het Europees Handvest)

Goed onderwijs is de basis voor de huidige maatschappij in Nederland. Het verstaan en spreken van de moedertaal leren kinderen 'vanzelf', maar het lezen en schrijven ervan niet. Omdat bij zowel het mondeling als het schriftelijk gebruik van het Fries de concurrentie met andere talen steeds heviger wordt, is het leren van het lezen en schrijven van het Fries essentieel voor het voortbestaan ervan. Met het oog daarop is de zogeheten doorlopende leertijd van kleutertijd tot en met het hoger onderwijs voor het Fries van groot belang. Op die notie zijn zowel het onderwijs Hoofdstuk van het Europees Handvest als deze bestuursafpraak gebaseerd.

Als uitgangspunt voor de onderwijs-

paragraaf geldt het in het verleden van rijkswege gevoerde beleid ten aanzien van het Fries in het onderwijs, aldus geformuleerd:

- het Rijk bepaalt het algemeen onderwijs-, cultuur- en mediabeleid en draagt m.b.t. het Fries direct of indirect zorg voor de naleving van het Europees Handvest;
- de provincie Fryslân bepaalt het beleid m.b.t. het Fries en draagt zorg voor uitvoering hiervan;
- het Rijk stelt de provincie Fryslân middelen ter beschikking om haar beleid ten aanzien van het Fries uit te voeren;
- het beleid van de provincie t.a.v. het Fries en het algemene onderwijs-, cultuur- en mediabeleid van het Rijk moeten elkaar waar mogelijk versterken.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het onderwijs in algemene zin:

8.1. Met betrekking tot het onderwijs verplicht de [Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het grondgebied waar [de Friese taal wordt] gebruikt, overeenkomstig de situatie (...) en zonder afbreuk te doen aan het onderwijs in de officiële taal of talen van de Staat:

g. regelingen te treffen om het onderwijs in de geschiedenis en cultuur die in [de Friese taal] haar weerspiegeling vindt, te waarborgen;

8.2. Met betrekking tot het onderwijs en ten aanzien van andere gebieden dan die waar [de Friese taal] traditioneel wordt gebruikt, verplicht de [Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, indien het aantal gebruikers van [de Friese taal] dit rechtvaardigt, het onderwijzen in of van [de Friese taal] op alle passende onderwijsniveaus toe te staan, aan te moedigen of daarin te voorzien.

2.1. Voorschoolse opvang

Uit recent onderzoek is gebleken dat de gemeenten in Fryslân geen pedagogische kwaliteitseisen, zoals eisen met betrekking tot beheersing van het Fries en didactische en pedagogische vaardigheden met betrekking tot tweetaligheid, stellen aan leidsters van peuterspeelzalen en kinderopvangcentra. Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven besteden op basis van informatie aandacht aan Friese taal

bij zingen, voorlezen en groepsactiviteiten. Gelet op de door het Rijk aangegane verplichtingen in het Europees Handvest jegens het Fries moet er meer inspanning gepleegd worden om de sterkte van het Fries in de 'voorschoolse opvang' op voldoende niveau te brengen.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het aan het onderwijs op school voorafgaande onderricht:

8.1. Met betrekking tot het onderwijs verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het grondgebied waar [de Friese taal] wordt gebruikt, overeenkomstig de situatie (...) en zonder afbreuk te doen aan het onderwijs in de officiële taal of talen van de Staat:

a (ii) een aanmerkelijk deel van het aan het onderwijs op school voorafgaand onderricht te bieden in [de Friese taal];

h. te voorzien in de basisopleiding en bijscholing van de docenten die nodig zijn voor de toepassing van die leden uit lid [1.]a tot en met [1.]g die door [de Nederlandse rijksoverheid] zijn aanvaard.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

2.1.1. Het Rijk neemt de aandacht voor het Fries in de kinderopvang, in relatie tot de bepalingen van het Europees Handvest, op als onderdeel van het voorbereidingstraject van de te treffen wettelijke regeling ter zake. Over de mogelijke invulling daarvan onderhoudt het Rijk contact met de provincie Fryslân.

Inspanning: Rijk/provincie.

Ambitie tot 2004:

2.1.2. Het Rijk treedt in contact met de sociale partners om te bezien of het mogelijk is dat leidsters in peuterspeelzalen en kinderdagverblijven in Fryslân in hun opleiding een bewijs van bekwaamheid voor de passieve en actieve beheersing van de Friese taal, alsmede een bewijs van bekwaamheid in didactische en pedagogische vaardigheden met betrekking tot twee- en meertaligheid in de kinderopvang, kunnen verwerven.

Inspanning: Rijk.

2.1.3. Rijk en provincie stimuleren elk met een eenmalig subsidiebedrag van

f 240.000,- de ontwikkeling van ondersteunend pedagogisch materiaal in de Friese taal ten behoeve van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven.

Inspanning: Rijk/provincie.

Ambitie tot 2010:

2.1.4. Rijk en provincie spannen zich gezamenlijk in om de positie van het Fries in de peuterspeelzalen te verbeteren door het stimuleren van gemeenten om de aandacht voor het Fries op te nemen in hun lokale verordeningen peuterspeelzalen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.2. Voorschoolse educatie

2.2.1. Het Rijk zal wanneer er sprake is van wetgeving over de voorschoolse educatie waarin kwalitatieve doelstellingen aan de orde zijn, met de provincie Fryslân in contact treden om te bezien wat daarin de positie van het Fries kan zijn, gegeven de bepalingen uit het Europees Handvest.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.3. Algemeen

2.3.1. Er wordt, onder bij de toekenning geregelde voorwaarden, door het Rijk een doelluitkering Fries in het onderwijs aan de provincie Fryslân beschikbaar gesteld. Deze doelluitkering wordt door de provincie ingezet voor het waarborgen en stimuleren van de positie van het Fries in het onderwijs.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.4. Primair onderwijs

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het primair onderwijs:

8.1. Met betrekking tot het onderwijs verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het grondgebied waar [de Friese taal] gebruikt, overeenkomstig de situatie (...) en zonder afbreuk te doen aan het onderwijs in de officiële taal of talen van de Staat:

b (ii) een aanmerkelijk deel van het primair onderwijs te bieden in [de Friese taal];

h. te voorzien in de basisopleiding en bijscholing van de docenten die nodig zijn voor de toepassing van die leden

uit lid [1.]a tot en met [1.]g die door [de Nederlandse rijksoverheid] zijn aanvaard.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

Aanpassing van de huidige wet- en regelgeving is niet nodig, maar ten behoeve van de implementatie van de door Nederland onderschreven bepalingen van het Europees Handvest is in alle vormen van onderwijs meer inspanning nodig.

Ambitie tot 2004:

2.4.1. Rijk en provincie bevorderen dat scholen voor primair onderwijs die de Friese taal als leergebied aanbieden en als instructietaal gebruiken, ook t.a.v. die activiteiten een kwaliteitsbeleid voeren. De instrumenten die scholen daarvoor ter beschikking staan, zullen worden gezien op hun geschiktheid voor het Fries, eventueel worden aangepast en er zal voorlichting over worden gegeven aan de scholen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.4.2. Rijk en provincie zullen systematisch gegevens verzamelen over de plaats die het Fries inneemt in het kwaliteitsbeleid van scholen en over de doelstellingen die scholen zich stellen ten aanzien van de beheersing van het Fries door het personeel. Met de ROC's in Fryslân zal overleg worden gevoerd om in hun opleiding tot onderwijsassistenten het actief beheersen van de Friese taal en didactische en pedagogische vaardigheden met betrekking tot twee- en meertaligheid te integreren, dan wel een verplicht onderdeel te maken van het examenprogramma.

Inspanning: Rijk/provincie.

Ambitie tot 2010:

2.4.3. Rijk en provincie bevorderen dat scholen voor primair onderwijs, indien noodzakelijk vanuit het door de school gevoerde kwaliteitsbeleid, activiteiten op het gebied van nascholing van hun leraren ten aanzien van didactische en pedagogische vaardigheden, in verband met de Friese taal en cultuur, opnemen in hun nascholingsplan.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.4.4. Er is aandacht voor de Friese taal en cultuur bij de uitwerking van projecten op het gebied van cultuur-educatie.

Inspanning: provincie.

2.5. Voortgezet onderwijs

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het voortgezet onderwijs:

8.1. Met betrekking tot het onderwijs verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het grondgebied waar [de Friese taal] wordt gebruikt, overeenkomstig de situatie (...) en zonder afbreuk te doen aan het onderwijs in de officiële taal of talen van de Staat:

c (iii) binnen het voortgezet onderwijs te voorzien in het onderwijzen van [de Friese taal] als integrerend deel van het leerplan;

h. te voorzien in de basisopleiding en bijscholing van de docenten die nodig zijn voor de toepassing van die leden uit lid [1.]a tot en met [1.]g die door [de Nederlandse rijksoverheid] zijn aanvaard.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

2.5.1. Het Rijk zal, onder voorbehoud van eventuele wetswijzigingen naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie basisvorming door de inspectie in 1999, kerndoelen Fries opnemen in het Besluit Kerndoelen en Adviesrentabel Basisvorming 2003-2010.

Inspanning: Rijk.

2.5.2. Het Rijk zal tegen het jaar 2003, als de profielen tweede fase tegen het licht worden gehouden, bezien of er aanleiding is het programma voor VWO, overeenkomstig het examenprogramma voor het HAVO dat bestaat uit de deelvakken Fries 1 en Fries 2, aan te passen.

Inspanning: Rijk.

Ambitie tot 2004:

2.5.3. Het Rijk en de provincie bekijken in 2004 in hoeverre gestreefd moet worden naar een verbetering van de in punt 2.5.1 opgenomen onderdelen voor 2010. Zonodig zullen ook andere elementen worden opgenomen waarvan blijkt dat die nadere inspanningen behoeven.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.5.4. Het Rijk en de provincie Fryslân zullen zich gezamenlijk inspannen het draagvlak voor het Fries onder de leerlingen te vergroten,

zodat meer leerlingen Fries als examenvak gaan kiezen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.5.5. Rijk en provincie bevorderen dat scholen voor voortgezet onderwijs die Friese taal als leergebied aanbieden en als instructietaal gebruiken, ook t.a.v. die activiteiten een kwaliteitsbeleid voeren. De instrumenten die scholen daarvoor ter beschikking staan, zullen worden gezien op hun geschiktheid voor het Fries, eventueel worden aangepast en er zal voorlichting over worden gegeven aan de scholen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.5.6. Rijk en provincie spannen zich gezamenlijk in om te bereiken dat alle scholen die geen ontheffing hebben, voldoen aan de kerndoelen voor het vak Fries in de basisvorming en daarvoor voldoende (multimediaal) materiaal en bevoegde leraren tot hun beschikking hebben.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.5.7. Rijk en provincie bevorderen dat scholen voor voortgezet onderwijs, indien noodzakelijk vanuit het door de school gevoerde kwaliteitsbeleid, activiteiten op het gebied van nascholing van hun leraren ten aanzien van didactische en pedagogische vaardigheden in verband met de Friese taal en cultuur, opnemen in het nascholingsplan.

Inspanning: Rijk/provincie.

Ambitie tot 2010:

2.5.8. Rijk en provincie bevorderen dat voor leerlingen die Fries als volledig examenvak kiezen, een jaarlijkse internationale uitwisseling met andere minderheidstalen in Europa onderdeel kan uitmaken van het onderwijsprogramma. Hiervoor wordt ook materiaal ontwikkeld.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.5.9. Er is aandacht voor de Friese taal en cultuur bij de uitwerking van projecten op het gebied van cultuur-educatie.

Inspanning: provincie.

2.6. Scholen die vallen onder de Wet op de Expertisecentra

Ambitie tot 2004:

2.6.1. Rijk en provincie bevorderen dat scholen die Friese taal als leergebied aanbieden en als instructietaal gebruiken, ook t.a.v. die activiteiten een kwaliteitsbeleid voeren. De instrumenten die scholen daarvoor ter

beschikking staan, zullen worden bezien op hun geschiktheid voor het Fries, eventueel worden aangepast en er zal voorlichting over worden gegeven aan de scholen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.6.2. Rijk en provincie bevorderen dat leerlingen, in aansluiting op hun mogelijkheden, in de orthopedagogische setting zo veel mogelijk in de thuistaal worden opgevangen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.6.3. Rijk en provincie bevorderen dat scholen die onder de Wet op de Expertisecentra vallen, indien noodzakelijk vanuit het door de school gevoerde kwaliteitsbeleid, activiteiten op het gebied van nascholing van hun leerkrachten ten aanzien van didactische en pedagogische vaardigheden in verband met de Friese taal en cultuur opnemen in het nascholingsplan.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.7. *Educatie en Beroepsonderwijs*

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het volwassenonderwijs:

8.1. Met betrekking tot het onderwijs verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het grondgebied waar [de Friese taal] wordt gebruikt, overeenkomstig de situatie (...) en zonder afbreuk te doen aan het onderwijs in de officiële taal of talen van de Staat:

f. (i) In het kader van volwassenenonderwijs en permanente educatie cursussen te bieden, die voornamelijk of geheel in [de Friese taal] worden gegeven;

h. te voorzien in de basisopleiding en bijscholing van de docenten die nodig zijn voor de toepassing van die leden uit lid [1.]a tot en met [1.]g die door [de Nederlandse rijksoverheid] zijn aanvaard.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

2.7.1. Rijk en provincie zullen zich er gezamenlijk voor inspannen, door overleg met instellingen en gemeenten, dat mondelinge taalvaardigheid in de Friese taal als verplicht onderdeel in het examenprogramma van de betrokken ROC's wordt opgenomen. Voor specifieke beroepsprofielen wordt tevens de schriftelijke beheer-

ing van de Friese taal een verplicht onderdeel van het examen.

Inspanning: Rijk/provincie.

Ambitie tot 2004:

2.7.2. Rijk en provincie zullen zich er gezamenlijk voor inspannen, door overleg met instellingen, dat de ROC's, naar voorbeeld van de hogescholen, een taalgedragscode opstellen waarin de positie en het gebruik van de Friese taal vastgelegd wordt.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.7.3. Door Rijk en provincie Fryslân wordt gestreefd naar het verbeteren van de positie van het Fries. Daartoe wordt gebruik gemaakt van meetgegevens uit onderzoeken in het verleden en worden door Rijk en provincie, zo nodig in samenwerking met de inspectie en onderzoeksinstituten, verdere gegevens verzameld om in alle sectoren van het onderwijs de ontwikkeling van de kwaliteit en de effecten van stimuleringsimpulsen op de kwaliteit en de positie van het Fries in beeld te brengen. Het gaat daarbij in ieder geval om zaken als de plaats die Fries inneemt in het kwaliteitsbeleid van scholen, de beheersing van het Fries door het personeel, de tijdsbesteding in het onderwijs van het vak Fries, de mate waarin het Fries als examenvak gekozen wordt, het gebruik van het Fries als voertaal in andere vakken, en het voor Fries ontwikkelde en gebruikte instructiemateriaal.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.7.4. Rijk en provincie bevorderen dat regionale opleidingscentra activiteiten op het gebied van nascholing, inclusief verbetering van hun kennis van het Fries, van hun leerkrachten in hun kwaliteitsbeleidsplan opnemen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.7.5. Er is aandacht voor de Friese taal en cultuur bij de uitwerking van projecten op het gebied van cultuur-educatie.

Inspanning: provincie.

2.8. *Hoger onderwijs*

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het hoger onderwijs:

8.1. Met betrekking tot het onderwijs verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het grondgebied waar [de Friese taal] wordt gebruikt, overeenkomstig de situatie

(...) en zonder afbreuk te doen aan het onderwijs in de officiële taal of talen van de Staat:

e. (ii) voorzieningen te verschaffen voor de bestudering van [de Friese taal] als vak in het universitair en hoger onderwijs;

h. te voorzien in de basisopleiding en bijscholing van de docenten die nodig zijn voor de toepassing van die leden uit lid a tot en met g die door [de Nederlandse rijksoverheid] zijn aanvaard.

Ambitie tot 2004:

2.8.1. Het Rijk ziet erop toe dat de opleidingen tot leraar basisonderwijs opleiden tot de startbekwaamheden waaronder die voor het Fries, zoals die zijn overeengekomen; het Rijk bevordert dat in de startbekwaamheden voor de lerarenopleidingen Voortgezet Onderwijs (waaronder dus voor de lerarenopleiding Fries) doelstellingen worden opgenomen gericht op didactische en pedagogische vaardigheden met betrekking tot twee- en meertaligheid.

Inspanning: Rijk.

2.8.2. Rijk en provincie bevorderen dat de contacten tussen universiteiten en hogescholen in Europa die studies aanbieden op het gebied van regionale en minderheidstalen en -culturen, worden geïntensiveerd. Hiervoor wordt een kaderplan opgesteld en materiaal ontwikkeld.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.8.3. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen garandeert de instandhouding van een basisvoorziening voor de beoefening van de Friese taal en letterkunde aan een universiteit. In concreto betekent dit dat de Rijksuniversiteit Groningen een levensvatbare hoofdvakvestiging in stand houdt.

Inspanning: Rijk.

2.8.4. De hierboven genoemde regeling omtrent een hoofdvakvestiging aan de Rijksuniversiteit Groningen laat de mogelijkheid van een tweede hoofdvakvestiging elders onverlet. Indien en wanneer er sprake is van een tweede hoofdvakvestiging (doctoraalopleiding) dan wordt die (mede)gefinancierd door de provincie Fryslân, op basis van een overeenkomst met de desbetreffende universiteit.

Inspanning: provincie.

2.8.5. Het Rijk bevordert dat de instellingen voor hoger onderwijs in

Fryslân in hun jaarverslag aandacht besteden aan hun beleid met betrekking tot het gebruik van en bevordering van de Friese taal en cultuur. Inspanning: Rijk.

2.8.6. Met de instellingen voor hoger onderwijs in Fryslân of elders in Nederland met Fries in hun onderwijsbeleid, wordt overleg gevoerd om te bevorderen dat zij activiteiten op het gebied van nascholing van hun docenten, ten aanzien van didactische en pedagogische vaardigheden in verband met de Friese taal en cultuur, opnemen in hun nascholingsplan. Inspanning: provincie.

2.8.7. Rijk en provincie spannen zich gezamenlijk in om de belangstelling te stimuleren voor de voorziening voor de opleiding van leraren Fries in Fryslân. Inspanning: Rijk/provincie.

2.8.8. Het Rijk ziet erop toe dat er een basisopleiding en bijscholing voor docenten die betrokken zijn bij de stimulering van het Fries in primair en voortgezet onderwijs aanwezig is. Inspanning: Rijk.

2.9. Onderwijsondersteuning

Algemeen:

2.9.1. Er is een instelling voor onderwijsondersteuning in de provincie Fryslân waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de provincie Fryslân mogelijk wordt gemaakt. Deze instelling richt zich, passend binnen de educatieve infrastructuur ten behoeve van de Friese taal en cultuur, op de ondersteuning van twee- en meertaligheid in het onderwijs in het algemeen en van het Fries in het onderwijs in het bijzonder. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is de instelling de Stichting GCOFryslân te Leeuwarden.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.9.2. Indien de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gedeputeerde staten van Fryslân van oordeel zijn dat met het bepaalde in voorgaande leden van dit artikel de beoogde doelstellingen niet voldoende bereikt worden, voeren de partijen overleg teneinde de doelstellingen op een andere wijze te verwezenlijken.

Inspanning: Rijk/provincie.

Schoolradio / televisie / nieuwe media / tijdschriften / materialen

Ambitie tot 2004:

2.9.3. Rijk en provincie bevorderen dat er Friestalig onderwijsleermateriaal is om het gebruik van het Fries als voertaal (instructietaal) bij vakken als wereldoriëntatie, biologie, geschiedenis, verzorging en cultuureducatie te ondersteunen.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.9.4. Rijk en provincie bevorderen dat er binnen de ontwikkelingen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ict) Friestalig multimediaal materiaal is om daarmee het gebruik van ict in Friestalige onderwijsleerprocessen mogelijk te maken.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.9.5. Rijk en provincie bevorderen dat er een serie Friestalige tijdschriften voor de verschillende leeftijdscategorieën tussen 2 tot 17 jaar is.

Inspanning: Rijk/provincie.

2.10. Toezicht op en advisering over het onderwijs (beleid)

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het toezicht op het onderwijs:

8.1. (i) De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe een of meer toezichthoudende organen in te stellen verantwoordelijk voor het volgen van de genomen maatregelen en de bereikte vooruitgang bij het tot stand brengen of ontwikkelen van het onderwijs van [de Friese taal], alsmede voor het opstellen van periodieke verslagen inzake hun bevindingen, die zullen worden gepubliceerd.

Ambitie tot 2004:

2.10.1. De inspectie van het onderwijs brengt parallel aan de periodieke rapportage van het Europees Handvest (eens in de 3 jaar) verslag uit van de stand van zaken m.b.t. twee- en meertalig onderwijs in de provincie Fryslân. Deze rapportage van de stand van zaken wordt ook structureel opgenomen in de meerjarenplanning van grootschalig evaluatieonderzoek van de inspectie.

Inspanning: Rijk.

2.10.2. Het Rijk zal in voorkomende gevallen de Onderwijsraad betrekken bij de beleidsontwikkeling ten aanzien

van de Friese taal en cultuur in het onderwijs.

Inspanning: Rijk.

Hoofdstuk 3: Rechterlijke autoriteiten (artikel 9 van het Europees Handvest)

Op 1 januari 1997 is de (gewijzigde) Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer in werking getreden. In deze wet is geregeld dat een partij, belanghebbende, of getuige, op een rechtszitting, welke gehouden wordt in de provincie Fryslân, zich van het Fries mag bedienen. Verder mogen processtukken, met uitzondering van dagvaardingen en tenlasteleggingen in de Friese taal worden gesteld als deze zaken betreffen die bij een in Fryslân gevestigd gerecht aanhangig zijn.

Kosten van tolken in straf- en bestuursrechtelijke zaken zijn altijd voor rekening van de Staat, in civiele procedures komen de kosten hetzij voor rekening van een van de partijen hetzij voor rekening van de Staat.

Vertaalkosten komen in beginsel ten laste van degene die het desbetreffende te vertalen stuk heeft ingebracht, tenzij toerekening van de kosten aan een andere partij of aan de Staat naar het oordeel van de rechter meer voor de hand ligt.

In de Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer is voorts geregeld, dat akten van de burgerlijke stand zowel in de Friese als in de Nederlandse taal opgemaakt worden.

Op basis van de Wet op het Notarisambt zijn Friestalige onderhandse akten en Friestalige authentieke akten die niet bestemd zijn voor inschrijving in de openbare registers, rechtsgeldig. In de wet zijn hieromtrent geen specifieke bepalingen opgenomen. Met betrekking tot het gebruik van de Friese taal in authentieke akten die bestemd zijn voor inschrijving in de openbare registers (anders dan de registers van de burgerlijke stand) is door de regering aan de Tweede Kamer een toezegging gedaan tot wetswijziging.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende rechterlijke autoriteiten:

9.1. De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe, ten aanzien van de gerechtsdistricten [in de provincie Fryslân], overeenkomstig de situatie van [de Friese taal] en op voorwaarde

dat het gebruik van de in dit lid geboden mogelijkheden door de rechter niet wordt geacht de goede rechtsbedeling te belemmeren:

a. in strafrechtelijke procedures:
(ii) de gedaagde het recht te waarborgen om [de Friese taal] te gebruiken; en/of

(iii) te bepalen dat verzoeken en bewijs, schriftelijk dan wel mondeling, niet als niet-toelaatbaar worden beschouwd uitsluitend omdat zij in [de Friese taal] zijn gesteld;

b. in civiele procedures:
(iii) toe te staan dat stukken en bewijs worden overgelegd in [de Friese taal], indien nodig door gebruik te maken van tolken en vertalingen;

c. in procedures voor de administratieve rechter:

(ii) toe te staan, wanneer een procederende partij persoonlijk voor een rechter moet verschijnen, dat hij of zij [de Friese taal] kan gebruiken zonder daarbij extra kosten te moeten maken; en/of

(iii) toe te staan, dat stukken en bewijs worden overgelegd in [de Friese taal], indien nodig door gebruik te maken van tolken en vertalingen;

9.2. De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe:

b. niet te weigeren, tussen de partijen, in de staat opgestelde juridische documenten als geldig te erkennen, uitsluitend omdat deze zijn gesteld in [de Friese taal], en te bepalen dat men zich op die documenten kan beroepen tegen belanghebbende derden die geen gebruiker van deze taal zijn, op voorwaarde dat de inhoud van het document door de persoon of personen die zich op deze documenten beroept/beroepen aan hen bekend wordt gemaakt.

De provincie Fryslân heeft ambities op het gebied van het gebruik van de Friese taal in het rechtsverkeer, vooral wat betreft het gebruik van de Friese taal in de procesvoering. De formulering van deze ambities is mede afhankelijk van de rechtsonwikkeling op basis van de Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer. Op dit moment worden alleen ambities voor de korte termijn (tot 2004) geformuleerd. In 2004 zullen nieuwe doelstellingen geformuleerd worden.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

Op het onderdeel van de authentieke akten – die in openbare registers kunnen/moeten worden ingeschreven – na, voldoet de huidige wetgeving aan hetgeen is onderschreven in Europees Handvest.

Ambitie tot 2004:

3.1. Het Rijk bevordert dat waar mogelijk authentieke akten, zonder extra kosten voor de initiatiefnemers, in het Fries kunnen worden ingeschreven in openbare registers.
Inspanning: Rijk.

3.2. Het Rijk bevordert dat in civiele procedures en in procedures voor de administratieve rechter is voorzien in een regeling voor het gebruik van tolken en vertalingen. Voorzover het gerecht het gebruik van een tolk of getuige verlangt zijn aan deze regeling geen kosten verbonden.
Inspanning: Rijk.

3.3. Het Rijk bevordert dat, wanneer de praktijk knelpunten oplevert die daartoe aanleiding geven, een evaluatie van de ‘Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer’ wordt uitgevoerd. Maatregelen voortvloeiend uit zo’n evaluatie zullen worden geïmplementeerd.
Inspanning: Rijk.

3.4. Het Rijk en de provincie voeren een beleid dat middels het geven van voorlichting gericht is op een goede bekendheid en vanzelfsprekende hantering van de mogelijkheden die de Wet gebruik Friese taal in het rechtsverkeer biedt.
Inspanning: Rijk/provincie.

3.5. De provincie Fryslân zal in de komende jaren aan het Rijk concreet aangeven in welke gevallen de zinsnede ‘de Nederlandse taal’ in de wetgeving gewijzigd zal kunnen worden in ‘de Nederlandse én de Friese taal’. Tevens zal het Rijk zich inspannen om te komen tot een actualisering van het onderzoek door het Berie foar it Frysk en de Fryske Akademy uit 1987.
Inspanning: Rijk/provincie.

3.6. Het Rijk bevordert dat conform de artikelen 9.1.b.i en 9.1.c.i van het Europees Handvest wordt toegestaan dat in civiele procedures en voor administratieve rechters op verzoek van één van de partijen de procedure wordt gevoerd in de Friese taal, als de overige partijen daartegen geen

bezwaar hebben en de mogelijkheid bestaat ook de Nederlandse taal te gebruiken.

Inspanning: Rijk.

3.7. Het Rijk bevordert dat personeelsleden met een baliefunctie, werkzaam bij de arrondissementsparketbank, het arrondissementsparket en de kantongerechten in de provincie Fryslân, cursussen Fries krijgen aangeboden om hun passieve dan wel actieve kennis van de Friese taal te vergroten.

Inspanning: Rijk.

Hoofdstuk 4: Bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten

(artikel 10 van het Europees Handvest)

Inleiding

Op 1 juli 1995 is afdeling 2:2 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in werking getreden. Daarmee heeft het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer een wettelijke basis verkregen. In de wet is o.a. geregeld, dat eenieder de Friese taal kan gebruiken in het schriftelijke en mondelinge verkeer met bestuursorganen, voorzover deze in de provincie Fryslân zijn gevestigd. Dit recht op schriftelijk gebruik van de Friese taal geldt ook voor organen of diensten van het Rijk die de provincie Fryslân of delen daarvan mede tot hun werkterrein hebben. Voor de implementatie ervan in gedeconcentreerde rijksdiensten heeft het Rijk in 1996 een modelverordening opgesteld. Voor de implementatie bij gemeenten en waterschappen heeft de provincie Fryslân in het voorjaar van 1996 een modelverordening opgesteld. Verder zijn in de Awb regels gegeven in welke gevallen een schriftelijk stuk in de Friese taal ook in de Nederlandse taal moet worden opgesteld, alsook regels ten aanzien van de vertaling in de Nederlandse taal van in de Friese taal opgestelde schriftelijke stukken van in de provincie Fryslân gevestigde bestuursorganen. Bovendien is het gebruik van de Friese taal in vergaderingen van in de provincie Fryslân gevestigde vertegenwoordigende organen in de Awb geregeld. Tenslotte is in de Awb bepaald, dat hetgeen in de Friese taal in vergaderingen wordt gezegd, in de Friese taal moet worden genoteerd.

De door Nederland onderschreven

artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten:

10.1. Binnen [de provincie Fryslân] en overeenkomstig de situatie van [de Friese taal] verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, voorzover dit redelijkerwijze mogelijk is:

a. (v) te waarborgen dat gebruikers van [de Friese taal] rechtsgeldig een document in deze taal kunnen indienen;

c. toe te staan dat de bestuurlijke autoriteiten documenten opstellen in [de Friese taal].

10.2. Ten aanzien van de plaatselijke en regionale autoriteiten [in de provincie Fryslân] verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe toe te staan en/of aan te moedigen:

a. het gebruik van [de Friese taal] binnen het kader van de regionale of plaatselijke autoriteiten;

b. de mogelijkheid dat gebruikers van [de Friese taal] mondeling of schriftelijk aanvragen in deze taal indienen;

c. de publicatie door regionale autoriteiten van hun officiële documenten eveneens in [de Friese taal];

d. de publicatie door plaatselijke autoriteiten van hun officiële documenten eveneens in [de Friese taal];

e. het gebruik door regionale autoriteiten van [de Friese taal] in debatten tijdens hun vergaderingen, zonder evenwel het gebruik van de officiële taal of talen van de staat uit te sluiten;

f. het gebruik door lokale autoriteiten van [de Friese taal] in debatten tijdens hun vergaderingen, zonder evenwel het gebruik van de officiële taal of talen van de staat uit te sluiten;

g. het gebruik of de aanneming van de traditionele en juiste vormen van toponiemen in [de Friese taal], indien noodzakelijk tezamen met de naam in de officiële taal of talen.

10.3. (Van art. 10.3 heeft de Nederlandse rijksoverheid geen bepalingen ondertekend).

10.4. Ten einde de door hen aanvaarde bepalingen van het eerste, tweede en derde lid toe te passen verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich tot het nemen van een of meer van de volgende maatregelen:

a. vertaling of tolkdiensten naar vereist;

c. inwilliging voorzover mogelijk van verzoeken van ambtenaren die bekend zijn met [de Friese taal] om te

worden aangesteld in het gebied waar die taal wordt gebruikt.

10.5. De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe het gebruik of de aanneming toe te staan van achternamen in [de Friese taal] van de betrokkenen.

De provincie Fryslân heeft ambities op het gebied van het gebruik van de Friese taal in het openbaar bestuur, vooral wat betreft de beheersing van de taal door overheidspersoneel. De formulering van andere ambities is mede afhankelijk van de evaluatie van de Awb. Op dit moment worden alleen ambities voor de korte termijn (tot 2004) geformuleerd. Afhankelijk van de evaluatie van de Awb zullen ambities voor 2010 geformuleerd worden.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

De huidige Nederlandse wetgeving voldoet niet volledig aan de door Nederland ondertekende bepalingen uit deel III van het Europees Handvest. Het punt van de authentieke akten in openbare registers (zie vorig hoofdstuk, over rechterlijke autoriteiten) vereist (door de minister van Justitie toegezegde) aanpassing van de wetgeving. Ook wat betreft wijziging van achternamen in het Fries zal de wetgeving moeten worden gewijzigd (zie hieronder, artikel 4.7).

Ambitie tot 2004:

4.1. Rijk en provincie bevorderen dat voor 2003 tien gemeenten in de provincie Fryslân een verordening hebben vastgesteld inzake het gebruik van de Friese taal door de betreffende gemeente.

Inspanning: Rijk/provincie.

4.2. De ministeries met rijksdiensten in wier ressort Fryslân valt, hebben een verordening vastgesteld inzake het gebruik van de Friese taal door de betreffende rijksdienst.

Inspanning: Rijk.

4.3. Alle overheidsinstellingen, inclusief de gedeconcentreerde rijksdiensten, gebruiken in hun documenten en adresseringen de officieel vastgestelde gemeente- en plaatsnamen in Fryslân.

Inspanning: Rijk/provincie.

4.4. Het Rijk bevordert dat ten behoeve van de beheersing van de

Friese taal door het politiepersoneel in de provincie Fryslân maatregelen getroffen worden. Daartoe krijgt het politiepersoneel cursussen Fries aangeboden om haar passieve dan wel actieve kennis van de Friese taal te vergroten.

Inspanning: Rijk.

4.5. Personeelsleden met een baliefunctie, werkzaam bij een (semi-) overheidsinstelling in de provincie Fryslân (provincie, gemeenten, gedeconcentreerde rijksdiensten, waterschappen) krijgen cursussen Fries aangeboden om de actieve kennis van de Friese taal te vergroten.

Inspanning: Rijk/provincie.

4.6. Het Rijk bevordert dat, wanneer de praktijk knelpunten oplevert die daartoe aanleiding geven, een tweede evaluatie van de afdeling 2.2 van de Algemene wet bestuursrecht wordt uitgevoerd. Het Rijk bevordert tevens dat eventuele maatregelen die getroffen moeten worden naar aanleiding van zo'n evaluatie, worden geïmplementeerd. Indien nodig wordt dan de wet aangepast.

Inspanning: Rijk.

4.7. Er is een wettelijke regeling inzake de geslachtsnaamwijziging, die het mogelijk maakt, dat een Friese naam dan wel de Friese schrijfwijze erkend wordt als de officiële geslachtsnaam in de gemeentelijke basisadministratie.

Inspanning: Rijk.

Hoofdstuk 5: Media

(artikel 11 van het Europees Handvest)

Inleiding

Onder media worden in deze bestuursafpraak begrepen: gedrukte media, radio en televisie ('traditionele media') en nieuwe media (internet en elektronische post). Rijk en provincie bevorderen dat het Fries ook in de nieuwe media een passende plaats krijgt. De ontwikkelingen op dit gebied gaan erg snel. In die ontwikkelingen krijgt het gebruik van de Friese taal de aandacht die nodig is om de positie van het Fries binnen de media te versterken. De provincie Fryslân heeft de ambitie om de positie van het Fries in de nieuwe media (internet en elektronische post) op z'n minst gelijkwaardig te maken aan die van het Fries in de traditionele media (met name radio en televisie) in Fryslân.

Er is in 1999 overeenstemming bereikt over uitbreiding van het aantal uren zendtijd van de publieke regionale omroep, verder te noemen Omrop Fryslân. De regionale radio zendt, op het moment waarop deze bestuursafpraak wordt aangegaan, zeventien uur per dag uit op werkdagen en veertien uur per dag in het weekeinde. De uitzendtijd van Omrop Fryslân TV is uitgebreid naar meerdere uren per avond, inclusief de zaterdagavond, vanaf 18.55 uur. De NOS zendt met ingang van 2000 37 uur en 8 minuten per jaar in het Fries uit, verzorgd door de landelijke televisieafdeling van Omrop Fryslân. Dit 'pakket' is inclusief zes uur schooltelevisie voor basisonderwijs en zes uur voor de basisvorming in het voortgezet onderwijs in Fryslân.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende de media:

11.1. De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe, voor de gebruikers van [de Friese taal], overeenkomstig de situatie van [deze taal], voorzover de autoriteiten direct of indirect bevoegd zijn, bevoegdheden bezitten of een rol op dit terrein spelen en met eerbiediging van het beginsel van de onafhankelijkheid en autonomie van de media:

a (iii) voldoende voorzieningen te treffen opdat zendgemachtigden programma's in [de Friese taal] aanbieden; (publieke omroep)
b (ii) het regelmatig uitzenden van radioprogramma's in [de Friese taal] aan te moedigen en/of te vergemakkelijken; (commerciële omroep)
c (ii) het regelmatig uitzenden van televisieprogramma's in [de Friese taal] aan te moedigen en/of te vergemakkelijken; (commerciële omroep)
f (ii) bestaande maatregelen voor financiële steun ook toe te passen op audiovisuele producties in [de Friese taal].

11.2. De [Nederlandse rijksoverheid verplicht] zich tot het waarborgen van de vrijheid van rechtstreekse ontvangst van radio- en televisie-uitzendingen uit buurlanden in een taal die in identieke of soortgelijke vorm wordt gebruikt als [de Friese taal] en zich niet te verzetten tegen de heruitzending van radio- en televisieprogramma's uit het buitenland in [de Friese taal]. Voorts verplicht zij zich ertoe erop toe te zien dat er geen

beperkingen zullen worden opgelegd aan de vrijheid van meningsuiting en het vrije verkeer van informatie in de geschreven pers in een taal die in identieke of soortgelijke vorm wordt gebruikt als [de Friese taal]. De uitoefening van de bovengenoemde vrijheden kan, aangezien deze plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, onderworpen zijn aan formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties die door de wet zijn voorgeschreven en noodzakelijk zijn in een democratische samenleving, in het belang van de nationale veiligheid, de territoriale integriteit of de openbare veiligheid, voor de preventie van wanorde of misdrijven, voor de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, voor de bescherming van de reputatie of rechten van anderen, voor de preventie van de onthulling van in vertrouwen ontvangen informatie, of voor de handhaving van het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht.

Ambitie tot 2004:

5.1. Het Rijk bevordert dat Omrop Fryslân TV op basis van het Fries als tweede rijkstaal, voldoende middelen heeft om een volledige en veelzijdige programmering te realiseren.

Inspanning: Rijk.

5.2. Programma's van Omrop Fryslân komen in aanmerking voor steun uit centrale fondsen op het gebied van omroepproducties zoals het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties. Dit is onder meer in de statuten van het Stimuleringsfonds vastgelegd.

Inspanning: Rijk.

5.3. Friestalige televisiedramaproducties komen in aanmerking voor subsidies uit het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties.

Inspanning: Rijk.

5.4. In de samenstelling van besturen van organen, ingesteld op grond van de Mediawet en in de besturen van fondsen op het gebied van omroepproducties, is deskundigheid op het gebied van de Friese taal en cultuur gewaarborgd. In voorkomende gevallen kan externe expertise op het terrein van de Friese taal worden ingeschakeld.

Inspanning: Rijk.

5.5. Op basis van het Fries als tweede rijkstaal zijn er voldoende middelen om een zo volledige en veelzijdig

mogelijk aanbod van Friestalige geschreven media te realiseren.

Inspanning: Rijk/provincie.

5.6. Ten behoeve van schooltelevisie in de basisvorming zijn er 37 uur televisieprogramma's in de Friese taal, die de Nederlandse Omroep-programma Stichting (NOS) verzorgt en die worden uitgezonden via het landelijke net. Deze uitzendingen, die mogelijk worden gemaakt binnen het taakprofiel en budget van de NOS, worden beoordeeld met inachtneming van de uitgangspunten van het publieke omroepbestel.

Inspanning: Rijk.

Hoofdstuk 6: Culturele activiteiten en voorzieningen

(artikel 12 van het Europees Handvest)

Kunst en cultuur leven en bloeien in de provincie Fryslân. Voor een groot deel is de Friese taal bij culturele activiteiten de voertaal. De Friese culturele infrastructuur bestaat uit een aantal basisvoorzieningen, te weten: het toneelgezelschap Tryater, het Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum, de Fryske Akademy en de Provinsjale en Buma Bibliotheek.

Naast deze basisvoorzieningen zijn er meer dan 175 amateurtoneelverenigingen, 250 muziekverenigingen en 500 koren. Ook muziekscholen en creativiteitscentra spelen een rol van belang bij het levend houden en versterken van de Friese taal en cultuur. Bovendien zijn er diverse uitgeverijen die Friestalige boeken op de markt brengen.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest,

betreffende culturele activiteiten en voorzieningen:

12.1. Met betrekking tot culturele activiteiten en voorzieningen – met name bibliotheken, videotheken, culturele centra, musea, archieven, academies van wetenschappen, schouwburgen en bioscopen, alsmede letterkundige werken en filmproducties, vormen van culturele uitingen in de volkstaal, festivals en de cultuurindustrie, met inbegrip van onder meer het gebruik van nieuwe technologieën – verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, binnen het gebied waar [de Friese taal] wordt gebruikt

en voorzover de autoriteiten bevoegd zijn, bevoegdheden bezitten of een rol spelen op dit terrein:

a. soorten uitingen en initiatieven die eigen zijn aan [de Friese taal] aan te moedigen en de verschillende mogelijkheden om toegang tot in [deze taal] geproduceerde werken te verkrijgen, te bevorderen;

b. de verschillende mogelijkheden om in andere talen toegang te verkrijgen tot in [de Friese taal] geproduceerde werken te bevorderen door vertaling, nasynchronisatie en ondertiteling, te steunen en te ontwikkelen;

c. (niet door Nederland aangemeld);
d. erop toe te zien dat de organen die verantwoordelijk zijn voor het organiseren of ondersteunen van diverse vormen van culturele activiteiten, de kennis en het gebruik van [de Friese taal] integreren in de activiteiten waartoe zij het initiatief nemen of waaraan zij ondersteuning bieden;
e. maatregelen te bevorderen om te verzekeren dat organen die verantwoordelijk zijn voor het organiseren of ondersteunen van culturele activiteiten, beschikken over personeel dat [de Friese taal] alsmede de taal of talen van de overige bevolking, volledig beheerst;

f. te bevorderen dat vertegenwoordigers van de gebruikers van [de Friese taal] rechtstreeks deelnemen aan het bieden van voorzieningen en het plannen van culturele activiteiten;
g. de oprichting aan te moedigen en/of te vergemakkelijken van een of meer organen die verantwoordelijk zijn voor het verzamelen en het bewaren van een exemplaar van in [de Friese taal] geproduceerde werken en het presenteren of publiceren daarvan;

h. indien nodig, diensten voor vertaling en terminologisch onderzoek in het leven te roepen en/of te bevorderen en te financieren, met name ten einde passende administratieve, commerciële, economische, sociale, technische of juridische terminologie in [de Friese taal] in stand te houden en te ontwikkelen.

12.2. Ten aanzien van andere gebieden dan die waar [de Friese taal] van oudsher wordt gebruikt, verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, indien het aantal gebruikers van [de Friese taal] dit rechtvaardigt, passende culturele activiteiten en voorzieningen in overeenstemming met het

voorgaande lid toe te staan, aan te moedigen en/of te bieden.

12.3. De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe bij het voeren van [haar] buitenlands cultuurbeleid een passende plaats te geven aan [de Friese taal] en de cultuur waarvan deze een uitingsvorm is.

Bestaande basisvoorzieningen:

6.1. Tryater

6.1.1. Er is een gezelschap voor beroepstoneel dat zich bedient van de Friese taal, waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen wordt mogelijk gemaakt. Het gaat hierbij om Friestalig toneel voor volwassenen en tweetalig jeugdstoneel. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is het gezelschap de Fryske Tonielstifting Tryater te Leeuwarden.
Inspanning: Rijk.

6.1.2. Het gezelschap waarvan de instandhouding wordt mogelijk gemaakt, wordt beoordeeld met inachtneming van de uitgangspunten van de Rijksnota Cultuurbeleid. De beoordeling van Rijkswege vindt plaats door de Raad voor Cultuur.
Inspanning: Rijk.

6.1.3. De financiële ondersteuning van het gezelschap als bedoeld onder 6.1.1 vindt plaats volgens de daarvoor geldende normen, met dien verstande dat hierop de volgende uitzondering wordt gemaakt: inzake de spreiding van voorstellingen kan worden volstaan met het geven van voorstellingen in de provincie Fryslân. Incidenteel worden voorstellingen buiten de provincie gegeven.
Inspanning: Rijk.

6.1.4. De provincie Fryslân zorgt voor het scheppen van voorwaarden die een daadwerkelijke spreiding van voorstellingen mogelijk maken door het subsidiëren van voorstellingen, die door de geringe capaciteit van de zaal of de situering van de plaats van optreden zonder extra steun niet mogelijk zijn.
Inspanning: provincie.

6.1.5. Indien de beoordeling ingevolge het tweede lid leidt tot beëindiging of vermindering van het verschaffen van mogelijkheden het gezelschap in stand te houden of na het beëindigen van de activiteiten door het gezelschap, plegen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gede-

puteerde staten van Fryslân overleg over de dan ontstane situatie.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.2. Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum

6.2.1. Er is in Fryslân een instelling voor documentatie, archivering, promotie en bevordering van de Friese taal en letterkunde, waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de provincie Fryslân wordt mogelijk gemaakt. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is de instelling het Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum te Leeuwarden.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.2.2. De instelling waarvan de instandhouding wordt mogelijk gemaakt, wordt beoordeeld met inachtneming van de uitgangspunten van de Rijksnota Cultuurbeleid en van het provinciaal letterenbeleid. De beoordeling van Rijkswege vindt plaats door de Raad voor Cultuur.
Inspanning: Rijk/provincie.

6.2.3. De financiële ondersteuning van de instelling vindt plaats volgens de daarvoor geldende normen. Daarbij kan de instelling samenwerkingsverbanden aangaan met vergelijkbare instellingen buiten de provincie Fryslân om zodoende een grotere spreiding van informatie te bewerkstelligen.

Inspanning: Rijk.

6.2.4. Indien de beoordeling ingevolge het tweede lid leidt tot beëindiging of vermindering van het verschaffen van mogelijkheden de instelling in stand te houden of na het beëindigen van de activiteiten door de instelling, plegen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gedeputeerde staten van Fryslân overleg over de dan ontstane situatie.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.3. Fryske Akademy

6.3.1. Er is een instelling voor de wetenschapsbeoefening inzake de Friese taal en cultuur, waarvan de instandhouding door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de provincie Fryslân mogelijk wordt gemaakt. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is de instelling de Stichting Fryske Akademy te Leeuwarden.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.3.2. De financiële middelen van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen ten aanzien van de para-universitaire instituten, zijn overgedragen aan de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Hierbij geldt het volgende:

a. de aard van de verbinding tussen de Fryske Akademy en de KNAW wordt door henzelf in onderling overleg bepaald. Zelfstandigheid en eenheid van de Fryske Akademy blijven daarbij bewaard; zij behoudt daarbij de status van stichting;

b. de aan de KNAW overgedragen rijksmiddelen zijn geoormdet voor de wetenschapsbeoefening inzake de Friese wetenschapsonderwerpen door de instelling als bedoeld in artikel 6.3.1;

c. de KNAW beoordeelt de kwaliteit van de wetenschapsbeoefening door de instelling als bedoeld in artikel 6.3.1, daaronder is ook begrepen de doelmatigheid van de programmering mede in relatie tot activiteiten op dit wetenschapsterrein elders.

Inspanning: Rijk.

6.3.3. Indien de KNAW op grond van haar oordeel als bedoeld in artikel 6.3.2 onder c. van mening is dat in haar middelenverstrekking aan de Fryske Akademy een substantiële wijziging dient te worden gebracht, brengt zij deze mening onverwijld ter kennis van de minister van

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Alvorens hierover een besluit te nemen, plegen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gedeputeerde staten van Fryslân overleg, teneinde de doelstellingen op een andere wijze te verwezenlijken.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.3.4. Indien de provincie Fryslân overweegt de middelenverstrekking aan de Fryske Akademy te verlagen, brengt zij dit voornemen onverwijld ter kennis van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Alvorens hierover een besluit te nemen, plegen gedeputeerde staten van Fryslân en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen overleg, teneinde de doelstellingen op een andere wijze te verwezenlijken.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.3.5. De gedragsregels, neergelegd in de overeenkomst tussen de Fryske

Akademy en de KNAW, maken deel uit van deze bestuursafpraak.

6.4. Provinsjale en Buma Biblioteek fan Fryslân

6.4.1. Er is een instelling voor wetenschappelijk bibliotheekwerk inzake de Friese taal en cultuur, waarvan de instandhouding door de provincie Fryslân mogelijk wordt gemaakt. Bij het aangaan van deze bestuursafpraak is de instelling de Provinsjale en Buma Biblioteek fan Fryslân (PB) te Leeuwarden.

Inspanning: provincie.

6.4.2. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gedeputeerde staten van Fryslân vinden het van belang dat de samenwerking tussen de PB en de instellingen van hoger onderwijs in Fryslân wordt versterkt.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.4.3. Waar nodig worden door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gedeputeerde staten van Fryslân aanvullende voorwaarden geschapen, die een daadwerkelijke versterking van de kwaliteit en de positionering van de PB binnen het verband van het netwerk van informatievoorzieningen op wetenschappelijk niveau mogelijk maakt.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.4.4. De PB wordt door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en provinciale staten van Fryslân van groot belang geacht vanwege haar belangwekkende collectie ter bestudering van de Friese taal en de geschiedenis van de Friezen. De PB heeft op dit gebied niet alleen een provinciale, doch ook een landelijke taak, die zij mede realiseert via het Interbibliotheecair Leenverkeer. Hiermee voldoet de PB aan de behoefte van wetenschappers en geïnteresseerden in Nederland op dit terrein. De PB heeft de taak om deze belangwekkende collectie in stand te houden en uit te breiden.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.4.5. Indien de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en gedeputeerde staten van Fryslân van oordeel zijn dat met het bepaalde in voorgaande leden van dit artikel de beoogde doelstellingen niet voldoende bereikt worden, voeren de partijen overleg teneinde de doelstellingen op een andere wijze te verwezenlijken.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.5. Overige bestaande culturele voorzieningen

6.5.1. Friese schrijvers kunnen een beroep doen op de landelijke literaire en vertaalfondsen. Daarbij wordt rekening gehouden met de specifieke markt- en afzetomstandigheden waarin deze schrijvers zich bevinden.

Inspanning: Rijk.

6.5.2. Het Rijk bevordert dat financiële incentives ten behoeve van Nederlandstalige films ook van toepassing zijn op Friestalige films.

Inspanning: Rijk.

6.6. Culturele voorzieningen

Ambitie tot 2004:

6.6.1. De provincie Fryslân ontvangt van het Rijk een rijksbijdrage ten behoeve van Friese taal en cultuur, die de provincie mede in staat stelt, een adequaat cultuurbeleid voor het Fries te voeren.

Inspanning: Rijk.

6.6.2. De provincie Fryslân dient jaarlijks vóór 1 december bij de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een gespecificeerde en van een toelichting ten aanzien van de doelstelling voorziene begroting inzake de in artikel 6.6.1 genoemde rijksbijdrage in.

Inspanning: provincie.

6.6.3. De provincie zet zich samen met uitgevers en anderen in de Friese boekenbranche in voor het verhogen van de afzet van Friestalige boeken, waarbij de financiering mede afkomstig is van de rijksbijdrage.

Inspanning: provincie.

6.6.4. De provincie zet zich samen met auteurs, uitgevers en andere betrokkenen in voor een substantiële toename van het aantal debuten van auteurs jonger dan 30 jaar, waarbij de financiering mede afkomstig is van de rijksbijdrage.

Inspanning: provincie.

6.6.5. Friestalige films komen in aanmerking voor subsidies uit het Nederlands Fonds voor de Film.

Inspanning: Rijk.

6.6.6. Het Rijk stimuleert door middel van de incidentele subsidieregeling filmfestivals, filmmanifestaties en investeringen filmtheaters, de vertoning van cinematografisch waardevolle films op landelijk en regionaal niveau. Ook de vertoning van

Friestalige films kan hierdoor worden bevorderd.

Inspanning: Rijk.

6.6.7. Uit de Rijksbijdrage Friese taal en cultuur kunnen opdrachten verleend worden voor het schrijven van oorspronkelijke Friestalige toneelteksten.

Inspanning: Rijk.

6.6.8. Het Rijk geeft via de Rijksbijdrageregeling subsidies voor prijzen voor Friese literatuur (bijvoorbeeld Gysbert Japicxprijs).

Inspanning: Rijk.

6.6.9. Rijk en provincie bevorderen dat op literaire en culturele manifestaties in het buitenland de Friese taal en cultuur vertegenwoordigd zijn.

Inspanning: Rijk/provincie.

6.6.10. De provincie draagt er, via het Frysk Boun om Utens, zorg voor dat voor deelnemers aan een cursus Fries buiten de provincie Fryslân dezelfde regeling geldt ten aanzien van het cursusgeld als die welke van toepassing is voor cursisten wonend binnen de provinciegrenzen.

Inspanning: provincie.

Ambitie tot 2010:

6.6.11. De provincie zet zich er samen met de betrokkenen in de Friese theaterwereld voor in, dat de kwaliteit van het Friestalg jeugdtheater in 2010 dusdanig hoog is, dat het, met inachtneming van de adviestaak van de Raad voor Cultuur, kan worden opgenomen in het landelijk toneelbestel.

Inspanning: provincie.

Hoofdstuk 7: Economisch en sociaal leven

(artikel 13 van het Europees Handvest)

In de eerdere versies van de Bestuursafpraak Friese taal en cultuur (1989 en 1993) waren geen artikelen gewijd aan de positie van de Friese taal in het economisch en sociaal leven. In het Europees Handvest is evenwel een paragraaf betreffende het economisch en sociaal leven opgenomen, waarvan Nederland een aantal artikelen heeft onderschreven. Hieraan gekoppeld is in deze bestuursafpraak een aantal doelstellingen geformuleerd. Daarbij moet worden bedacht dat er ten aanzien van taalgebruik, taalgedrag en taalcodes op deze terreinen weinig wet- en regelgeving is. Het gebruik van de

Friese taal in de economische en sociale sector kan wel in faciliterende zin worden gestimuleerd. Bovendien is het van belang eventuele juridische belemmeringen voor het Fries zo mogelijk weg te nemen.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende het economisch en sociaal leven:

13.1. Met betrekking tot economische en sociale activiteiten verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe in het hele land:

a. uit [haar] wetgeving alle bepalingen te verwijderen waardoor zonder gerechtvaardigde redenen het gebruik van [de Friese taal] wordt verboden of beperkt in documenten met betrekking tot het economische of sociale leven, met name in arbeidsovereenkomsten en in technische documenten zoals gebruiksaanwijzingen voor producten of apparaten;

b. (niet door Nederland aangemeld);

c. zich te verzetten tegen praktijken gericht op ontmoediging van het gebruik van [de Friese taal] in verband met economische of sociale activiteiten;

d. het gebruik van [de Friese taal] met andere dan de in de voorgaande letters genoemde middelen te vergemakkelijken en/of aan te moedigen.

13.2. Met betrekking tot economische en sociale activiteiten verplicht [de Nederlandse rijksoverheid] zich ertoe, voorzover de autoriteiten daartoe bevoegd zijn, binnen het gebied waar [de Friese taal] wordt gebruikt en voorzover dit redelijkerwijze mogelijk is:

a. (niet door Nederland aangemeld);

b. in de rechtstreeks onder hun toezicht staande economische en sociale sectoren (overheidssector) activiteiten te organiseren ter bevordering van het gebruik van [de Friese taal];

c. te waarborgen dat sociale voorzieningen zoals ziekenhuizen, bejaardentehuizen en andere tehuizen de mogelijkheid bieden om personen die [de Friese taal] gebruiken en die op grond van een slechte gezondheid, ouderdom of om andere redenen zorg behoeven, in hun eigen taal te ontvangen en te behandelen.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

7.1. Van rijkswege wordt nagegaan in hoeverre er in het economisch en sociaal leven beperkingen zijn voor het gebruik van de Friese taal. Indien nodig wordt de wetgeving aangepast.

Inspanning: Rijk.

7.2. Het gebruik van de Friese taal op etiketten en productaanduidingen is niet verboden.

Inspanning: Rijk.

Ambitie tot 2004:

7.3. Rijk en provincie bevorderen dat het is toegestaan om de Friese taal ten gebruiken in het economisch en sociaal verkeer.

Inspanning: Rijk/provincie.

7.4. Rijk en provincie bevorderen dat de door de overheid gesubsidieerde instellingen in de welzijns- en gezondheidssector die hun werkterrein (mede) in de provincie Fryslân hebben, aandacht besteden aan de Friese taal.

Inspanning: Rijk/provincie.

7.5. In de jaarlijkse verslaglegging van door het Rijk en de provincie gesubsidieerde instellingen in de welzijns- en gezondheidssector, die hun werkterrein (mede) in de provincie Fryslân hebben, wordt aandacht besteed aan de positie van de Friese taal.

Inspanning: Rijk/provincie.

7.6. Met betrekking tot logopedie gelden de volgende doelstellingen:

a. de provincie bevordert dat logopedisch test- en behandelingsmateriaal op geschiktheid voor de specifieke tweetalige situatie in Fryslân wordt onderzocht;

b. de provincie bevordert dat de behandeling van kinderen met spraakstoornissen en afasiepatiënten naast Nederlandstalig ook Friestalg test- en behandelingsmateriaal beschikbaar is;

c. de provincie voert over de implementatie van Fries logopedisch test- en behandelingsmateriaal overleg met de Friese logopedisten.

Inspanning: provincie.

7.7. In de klachtenregelingen van door het Rijk en de provincie gesubsidieerde instellingen in de welzijns- en gezondheidssector die hun werkterrein (mede) in de provincie Fryslân hebben, wordt aandacht bestaan aan de positie van de Friese taal.

Inspanning: Rijk/provincie.

7.8. De provincie bevordert dat belangenorganisaties op het gebied van de welzijns- en gezondheidssector, die actief zijn binnen de provincie Fryslân, aandacht besteden aan het gebruik van het Fries binnen 'hun' sector.

Inspanning: provincie.

7.9. Indien Rijk en provincie in onderling overleg tot de conclusie zijn gekomen dat projecten ter versterking van de positie van de Friese taal in de economische en sociale sector wenselijk en noodzakelijk zijn, dragen zij daartoe gezamenlijk bij.

Inspanning: Rijk/provincie.

Hoofdstuk 8: Grensoverschrijdende uitwisselingen

(artikel 14 van het Europees Handvest)

Inleiding

Als culturele en taalminderheid nemen de Friezen in Fryslân een bijzondere positie in. De partijen vinden het daarom van belang dat de bijzondere positie van Fryslân in Nederland ook in het buitenland bekend is. Goede voorlichting is daarom onontbeerlijk. Bovendien is het van belang de situaties van taalminderheden elders in Europa met de Friese situatie te kunnen vergelijken. In het kader van de Europese Unie is het echter nog belangrijker dat Fryslân zichzelf profileert. In de Europese Unie krijgen regio's met een regionale taal of minderheidstaal de kans om met elkaar in contact te komen. Voor Fryslân zijn van de andere regionale taalminderheden in Europa vooral, maar niet uitsluitend, de relaties met Noord-Friesland en Oost-Friesland (Duitsland) van belang. Daarom trent zijn in dit onderdeel van de bestuursafpraak dan ook duidelijke ambities geformuleerd.

De door Nederland onderschreven artikelen in deel III van het Europees Handvest, betreffende grensoverschrijdende uitwisselingen:

14. De [Nederlandse rijksoverheid] verplicht zich ertoe:

a. de bestaande bilaterale of multilaterale overeenkomsten met de Staten waar dezelfde taal in identieke of soortgelijke vorm wordt gebruikt toe te passen, of indien nodig te streven naar het sluiten van zulke overeenkomsten, op zodanige wijze dat contacten tussen de gebruikers van

dezelfde taal in de betrokken Staten op het gebied van cultuur, onderwijs, informatie, beroepsopleiding en permanente educatie worden bevorderd; b. ten behoeve van [de Friese taal] de samenwerking over de grens heen, met name tussen regionale of plaatselijke autoriteiten in wier gebied dezelfde taal in identieke of soortgelijke vorm wordt gebruikt, te vergemakkelijken en/of te bevorderen.

Aanpassing huidige wet- en regelgeving aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest:

Huidige wetgeving voldoet aan hetgeen is onderschreven in het Europees Handvest

Ambitie tot 2004:

8.1. Er is een constructieve samenwerking tussen gebieden waar regionale of minderheidstalen worden gesproken in de lidstaten van de Raad van Europa.

Inspanning: Rijk/provincie.

8.2. De provincie verleent een bijdrage aan de Fryske Rie en het Europees Bureau voor Taalminderheden.

Inspanning: provincie.

8.3. Bij het sluiten en uitwerken van culturele verdragen tussen Nederland en andere lidstaten van de Raad van Europa, wordt bijzondere aandacht geschonken aan de Friese taal en cultuur en de minderheidstaal of -talen in de betreffende staat.

Inspanning: Rijk.

8.4. Er zijn voldoende middelen om uitwisselingen op het gebied van cultuur en onderwijs tussen de provincie Fryslân (in Nederland) en Oost- en Noord-Friesland (in Duitsland) te bewerkstelligen en te stimuleren. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen draagt jaarlijks bij in de financiering van deze inter-Friese activiteiten en contacten tot een bedrag gelijk aan de jaarlijkse financiële inspanningen van de provincie Fryslân op dit terrein.

Inspanning: Rijk/provincie.

8.5. Friese taal en cultuur nemen een duidelijke plaats in in het voorlichtingsbeleid van de ambassades over taal en cultuur van Nederland.

Inspanning: Rijk.

Hoofdstuk 9: Algemene slotbepalingen

9.1. Omtrent de uitvoering van de activiteiten in het kader van deze bestuursafpraak en/of de daaraan

gerelateerde uitvoeringsconvenanten wordt periodiek, maar tenminste eenmaal per drie jaar, onder leiding van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties door de partijen overleg gevoerd.

9.2. De periode 2001-2004 wordt gebruikt om na te gaan hoe de bepalingen in het Europees Handvest nader kunnen worden geoperationaliseerd.

9.3. De periode 2004-2007 en de periode 2007-2010 worden gebruikt om deze operationalisering, eventueel door middel van aanvullende wetgeving, verder uit te werken.

9.4. Het hierboven genoemd overleg dient, mede met het oog op de fasering genoemd in 9.2 en 9.3, tevens ten behoeve van de afstemming van het beleid van de provincie Fryslân ten opzichte van het Rijk en van de onderscheiden rijksorganen onderling.

9.5. Er worden in het hierboven genoemd overleg uitvoeringsconvenanten vastgesteld voor de in 9.2 en 9.3 genoemde periodes van drie jaar. In deze uitvoeringsconvenanten worden ook afspraken gemaakt over de financiering van de implementatie van deze bestuursafpraak.

9.6. Ten behoeve van een goede informatieverstrekking over de uitvoering van deze bestuursafpraak en/of de daaraan gerelateerde uitvoeringsconvenanten worden de Tweede Kamer en provinciale staten van Fryslân jaarlijks, door middel van een rapportage geïnformeerd.

9.7. Het overleg, als bedoeld onder 9.1, wordt voorbereid door een ambtelijke coördinatiegroep, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, waarin de onderscheiden ministeries en de provincie Fryslân vertegenwoordigd zijn. Dit voorbereidend overleg vindt tenminste tweemaal per jaar plaats. De taak van deze ambtelijke coördinatiegroep omvat in ieder geval:

- de voorbereiding van het bestuurlijk overleg zoals bedoeld onder 9.1;
- de voorbereiding en monitoring van de uitvoeringsconvenanten zoals bedoeld onder 9.5;
- de voorbereiding van de jaarlijkse rapportage aan de Tweede Kamer en aan provinciale staten van Fryslân, zoals bedoeld onder 9.6;
- de monitoring van de implementatie van de verplichting die voortvloeit uit het Europees Handvest.

9.8. Ingeval door partijen behoefte wordt gevoeld de afspraak geheel of gedeeltelijk te wijzigen, wordt dit kenbaar gemaakt tijdens het overleg als bedoeld onder 9.1. In dit overleg worden hierover dan nadere afspraken gemaakt.

9.9. De afspraak kan worden beëindigd, mits het voorstel één jaar van tevoren schriftelijk aan de andere partijen wordt meegedeeld. Tijdens het periodiek overleg als bedoeld onder 9.1 plegen partijen overleg over de dan ontstane situatie.

9.10. Het krachtens artikel 7, vierde lid, van het Europees Handvest ingestelde Consultatief Orgaan ten behoeve van de Friese taal geeft advies aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de uitvoering van deze bestuursafpraak en de uitvoeringsconvenanten, in relatie tot het Europees Handvest.

9.11. De tekst van de bestuursafpraak wordt bekend gemaakt in de Staatscourant en in een Engelse vertaling toegezonden aan de Raad van Europa.

9.12. De bestuursafpraak treedt in werking op het moment van haar ondertekening.

9.13. Deze bestuursafpraak wordt aangehaald als: Bestuursafpraak Friese taal en cultuur 2001.

Aldus overeengekomen in tweevoud en ondertekend te 's Gravenhage op 5 juni 2001.

*De Staat der Nederlanden,
de staatssecretaris van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties,
G.M. de Vries.*

*De minister van Buitenlandse Zaken,
J.J. van Aartsen.*

*De minister van Justitie,
A.H. Korthals.*

*De minister van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschappen,
L.M.L.H.A. Hermans.*

*De staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen,
K.Y.I.J. Adelmund.*

*De staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen,
F. van der Ploeg.*

*De staatssecretaris van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
A.M. Vliegthart.*

*De provincie Fryslân,
de commissaris van der Koningin,
E.H.T.M. Nijpels.*